

Varpas išeina kas mėnesis. Metinė prekė su parsiuntimu:
 Rusijoje (kuvertuose) . . . . . 5 rubl.,
 Prusuose . . . . . 3 Mk.,
 Amerikoje ir kitur 4 Mk.

VARPAS

Apgarsinimai Varpė, ištisa eilutė smulkaus rašto, kaštuoja 60 fen. arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Keli žodžiai apie Sargiečių „išpažintį“.

Rašydamas savo „credo“ troškau sulaukti nors trumpo užmetimo, iš kurio galėčiau pamatyti, kad ir šešėlių kitų „credo“. Netikėtai paregėjau visai liuosai išreikštą „išpažintį“ mūsų sankeleivių ant tautiškos dirvos Sargiečių. Nebepirmą kartą man teko jų organą pamatyti ir jų keistą nuomonę išgirsti, bet panašaus dalyko nesitikėjau aptikti.

„Težino, kam tai rupi ir reikia žinoti“, sako „T. S.“*) redaktorius užbaigdamas savo straipsnį vardan visų Sargiečių parašytą. „Mes neužsiimame klausimu, kaip Lietuvai būtų geriau: po lenkų, po maskolių valdžia, ar nė nuo vieno neprigulnėčiau.“ Gražu! Baisu ne tik pažvelgti į ateitį, bet ir pasvajoti apie ją! Polemikoje tuojau ta baimė pranyksta: „politišką Lietuvos neprigulmystę skaitome už tuščią svajonę ir prieš ana... atvirai protestuojame.“ Dar truputį toliau, visai neužsiimdami klausimu, kaip Lietuvai būtų geriau, „T. S.“ sako: „Sargiečiai“, o su jais visa konservatyviška lyg kaulų smagenų Lietuva, pripažįsta Rosijos Ciecorių (dideliai litara), už tikrą savo valdoną.“ Įnirtime iš gilumos širdies išpažinties, tur but dėl pastiprinimo ir pakėlimo ant augščiausio autoritetiško laipsnio, savo jausmus ir troškimus jie užmeta visai Lietuvai.

Ar ne per daug drasus „Sargiečiai“? Kaip kitą syk prancuzų karalius pasakė: „karalystė — tai aš!“ kaip tankiai atsitinka išgirsti ginčo žodžiuose paslėptą kunigų prisakymą: „tikėjimas, tai mes — kunigai!“ teip dabar „T. S.“ redaktorius vardan visų Sargiečių nori įkalbėti: „Lietuva — tai mes Sargiečiai!“ arba dar tikriau: „Lietuva — tai aš „T. S.“ redaktorius, kurs duodu išpažintį vardan visų Sargiečių ir eo ipso visos Lietuvos!“

Todėl tolesnius žodžius suprask, kaip ištartus senutės Lietuvos drebančiomis lūpomis: „nuo Rosijos nerupinas skirtis, tik reikalauja ir reikalaus guodojimo mūsų tautystės ir katalikystės.“ (Teip! Tautystė į pirmą vietą pakliuvo; katalikystė užleido jai savo

vietą! Ką-gi vysk. Baranauckas ir visi jo skaitlingi pasekėjai ant to pasakys? Et, apie juos nėra ko rupinties „T. S.“ redaktoriui: „Lietuva — tai aš“, mano sau redaktoriui: jie tokiu budu visai prie Lietuvos ir nepriguli!)

„Jei pykstame ant valdžios ir protestavoti siundžiame, tai ne dėl to, kad valdžia yra „ruska“, bet kad mus skriaudžia, susiaurindama mūsų tiesas dėl to, kad mes „neruskiai“!

Lai tik valdžia duoda lietuviams tokias pat tiesas, kokias gudai turi, tai jau Lietuva nurims ir daugiau nieko netroks, sulauks geriausios ant žemės gadynės! Nabagėlė ta Lietuva verkia, aimanuoja, kad jos sunams nevalia but Lietuvos sprauinkais pristavais ir uriadninkais (žandarus užmiršo pridėti!*) Oi, nelaiminga! Jug, kad juos visus turėtų, tai greit nebeliktų nė vieno jos sunaus — išgamos, kurs trokšta savo motinai laisvės; nebeliktų nė vieno sunaus — bedievio, kurs visus kunigų nedorus darbus parodo; nebeliktų nė vieno sunaus — svajotojo, norinčio savo tėvynei įvykdinti socialistišką surėdymą, kuriame nebeliktų dykaduonių — prispaudėjų! Ne, jau velyk mes nesivadįsime Lietuvos sunumis, jei mums ta motina senelė (drebančiomis lūpomis) su neišpasakyta baime lieps pripažinti Rosijos carą už tikrą mūsų valdoną ir nieko daugiaus ne trokšti nuvargintai tėvynei, kaip tik tų tiesų, kurias patys „ruskiai“ turi. Bet ačiu Dievui, išmintingesniejie, apšviestiesniejie „ruskiai“, nors ne teip didūs ir ne teip į save itikėję, kaip „T. S.“ redaktorius, bet prado kas karts labiau atjausti ant savo sprando sunkią despotišką caro leteną. Tik tiek dar lieka mums džiaugsmo, kad Sargiečiai nenori atsilikti nuo gudų: jiems sau išgavus nekurias tiesas ir Sargiečiai pajus troškimą prie tų tiesų. Visgi mat ne ant tiek dar jie suakmenėjo, kad nebegalėtų žengti pirmyn; dar ant tiek parodo gyvasties, kad šlubuodami vilksis paskui gudus. Pamatę, kad gudai išgavo dėl savęs kokį laisvės trupinį ir jie ims šaukti: „ponnuli! ir man, ir man!...“

„Ne per revolūciju, ne per maistus, ne per atsidavimą Rosijos neprieteliams (fel kas matė teip suvadžioti savo prietelį! Negražul!), bet per atvirą akis į akį reikalavimą ir mums teisybės tarnavome ir tarnausime Rosijai.“ (a, kad jį paibeliai! apsirikau: ten parašyta Lietuvai! Tai mano neapsižiurėjimas!) Pažiūrėkit, kaip Sargiečiai supranta atvirą akis į akį reikalavimą ir sau teisybės. Jie rašydami ir panegyrikus carui nė vienas nepasirašo savo pavardės, o tas toli dar nuo stojimo akis į akį! Davatka, po sijonu pasikišusi „Tėvynės Sargą“, dyzina iš miestelio į miestelį per atlaidus, bėga ir neša atvirą reikalavimą! O skundas inž. Maciejausko už atėmimą nuo jo cenzuros daleistų Lietuvos žemlapių tai piemeniškas darbas, tai kišimas pirmyn knisliū su prašymu: „duok man per jį!“ Ir daug dar kitų tokių piemeniškų darbų Nr. 1 p. m. „T. S.“ nurodyta, visų neatsimenu, o paties to brangaus veikalo neturiu rankoj.

Nenorėdamas visai užimti klausimu, kaip Lietuvai būtų geriau, „T. S.“ redaktorius besigalvodamas, kaip čia išreikšti visųnuolankiausių prieš carą jausmus, suprato, kad su laiku gali visos Rosijos prispaustos tautos sukilti; tai ką tada musų Lietuva (t. y. „jis!“) darys? Atsako: „ant kalavijo ir šaudyklės nepadedame vilties, kad ir visi Rosijos svetimtaučiai ginklus iškėlę šauktų: „Lietuviai, su mumis!“ „T. S.“ redaktorius neužbaigė to sakinio tikėdamas, kad caras ir be to suprastas (Dieve mano! kad jis tik tą perskaiitytų! Tai užkartą Lietuvą liktų apdovanota visoms Rusų žemės gerybėmis!...); o profanams nereikalinga ta žinia. Visi svetimtaučiai ginklus iškėlę šaukia: „Lietuviai, su mumis!“ jie nepadedami ant kalavijo ir šaudyklės vilties, atsako: „ne, mes ne su jumis!“ Carui vis-gi nemažas būtų tada kinkų drebjimas, kad ir be lietuvių visi svetimtaučiai sukiltų; prisieitų jam apginkluoti iki paskutinio savo karės vyrus ir kaipo į geriausius savo prietelius į lietuvius pratartų: „за вѣру, царя и отечество не щади живота!“ Ir štai tada „T. S.“ redaktorius metęs plunksną, pagriebę kardą į ranką imtų šaukti: „Sargiečiai, o kart su jumis visa konservatyviška lig kaulų smagenų Lietuva, prie ginklo!“ — Puiki regykla! „T. S.“ redaktorius kad kerta tai kerta tuos šelmas Lenkus, Finus, Latvius, Armėnus, Mažgudžius, Baltgudžius ir kitus pradrįsiusius pakilt prieš tą, keno vardas, baudžiavai išdilus Lietuvoje, kaip ir gilumoje širdyje Rosijos tapo šventu, o jo noras — prisakymu.*)

*) Žr. „Žinyčia“ Nr. 1, psl. 107.

Aš maniau, kad tik ta išpažintis teip gražiai parašyta, bet pasirodo, daug tokių smulkesnių išbarstyta „Žinyčioj“ ir „T. S.“ senesniuose straipsniuose. Štai va ir Sargiečių idealas nurodytas (Žinyčia Nr. 1 psl. 22): „pakurstyti galingu Leono paveikslu rimtai darbuokimės dėl labo Bažnyčios ir tėvynės, ir vienkart teip darbuokimės, idant ateinančios kartos iškaltų ant akmenio, slėgiančio musų kapą tuos nedilstančius ir brangius žodžius! „*Hic jacet filius Ecclesiae et patriae*“ (Visur bažnyčia rašyta didelia litara, o tėvynė — maža!)

Ant Dievo valios atsidavę Sargiečiai nuiludę žiuri į ateitį. Autorius minėto gilaus „Žinyčios“ straipsnio pasiremdamas ant statistikos pranašauja, kad šimtui metų praslinkus Rosijos viešpatystė' bus daugiau gyventojų, negu visoj Europoj. Tada tai: „Europa visa drebės nuo vieno žodžio Rusijos“. „Ji valdys ne tik mus, bet ir visą Europą.“ „Ir ne tik mes, bet ir visa kvaila Europa, kaip kvaila višta pateks į Rusų barščius.“ „Jei ji (Rosija), nori išveržti iš visų turtus ir veržia, tai ar ji išverž? — Žinomas dalykas, kad — išverž. Jeigu mes iki šiol negalėjome atsiginti, tai ir toliau negalėsime. Svetimi negins.“ Tai jau *amen* mums, lietuviai! Visiems pogalam! Nieko nebišmislysi, — nebišsisuksi! . . .

Bet ne, — Sargiečiai paduoda viltį, jau aiškiai darodę, kad nė ant savo spėkų nė svetimų pasitikėti negalime: „jeigu mes negalime užsitikėti nei ant savo pajiegu, jeigu mes galime dar mažiaus užsitikėti ant Europos, tai mes galime užsitikėti ant Dievo, ant jo valios!“ Suprask tu žmogau, iškur ta pagelba mums ateis! Gal Marso gyventojai Lietuvą išgelbės?! Gal koku kitu stebuklu busim išliuosuoti?! . . .

Kas stebuklų laukia, lai sau ramiai laukia ir miega, bet šalin nuo musų!

O gal tai caras susimylėjęs ant mus nekaltų avinėlių padės mums ant savo kojų atsistoti!?

Kas įtiki į caro malonę, — laimingas, nės tiki, — bet šalin nuo musų!

Sargiečiai visai neprotauja apie tai, koku būdu galime but išgelbėti, tik rankas sudėję meldžiasi: „Dievo valia! Gal mes dar pražysime, gal ir šita verguvė išnyks, o mes liksime!“ Visai jau užmerkia akis! . . .

Musų pačių rankose musų likimas! Jei mes snausime, tai ir Dievas mums nepadės! Mės atbusime, — pražys musų tėvynė! Mės patys savo spėkomis mums prigulincias tiesas atgausime; teip pat kaip kitos tautos savo spėkomis atgavo ir atgauna savo tiesas!

Kas nežino, ar žinodamas negali suprasti galingos spėkos žmonių, suvienytų karštais jausmais meilės tėvynės ir savo nuskriaustų brolių vientaučių, — tas negali ir mūsų suprasti!

Lai tas vyras, — teip baisią ateitį pranašaujas, pakišdamas be kritikos skaitlius apstemdinančius žmonių galvas ir jų dvasią slėgiančius, — atsimesna 1895 m. Kynų-Japonų karę: Japonai vos tik 35 milijonus žmonių turėdami galutinai nuveikė milžiną iš 450 milijonų žmonių; o kas dabar dedasi Pietinėj Afrikoj, kur galingiausioji, turtingiausioji viešpatystė jau per du metus negali nuveikt žemės knisėjų — burų! Milžinui spėkų truksta ir pinigų nebužtenka! 1/4 milijono prieš viešpatystę iš 300 milijonų susidedančią!...

Jeigu Sargiečiai tų ir tam panašių istoriškų faktų nežino, tai labai liudna, nės ir piemenys mūsų jau yra dagirdę nors apie burus!

Jeigu jie jau žino ir supranta tuos neva stebuklus, bet nenori jų savo kraštui sulaukti, tai pasigailėjimo verti lengvadušiai! Dėl ramaus gyvenimo, dėl šiltos pirktelės parsidavę jų pačių neapkenčiamai valdžiai!

Velyk „T. S.“ butų ir paviršį permaining: „Rusijos Sargas“ vieton „Tėvynės Sargas“, nės paskutinis neaiškus, gali dar ką į paklydimą įvesti, nės dar iki šiol lietuviai turi savo tėvynę Lietuvą, o Sargiečiai išpalengvo tą vardą užmiršta, permainingdami ant geriau skambancio valdžios, ypač žandarų akyse — „rubežinė Rosija“, „grynai rusiška šalis“, „savo kampas“, „abelna viešpatystė“ ir tam lygių („Žinycia“ Nr. 1, „T. S.“ 1901 m. Nr. 1, 2, 3).

Sudiev Sargiečiai! Negaliu pasakyti: „iki pasimatymo“, nės abejoju, kad galėtumėm pasimatyti, nės tikiu, kad man begyvenant dar vis reiks turėti Rusų žandarą ant savo sprando, o jūs iki tam laikui gal galėsite atkreipti ant savęs maloningą šviesiausią caro akį!... Ne, lai mano akis to nemato! Lai aš užmerksiu jas neparegėjęs teip pasibaisėtino paveikslu, kuriam jūs jau kelią taisote!... *Blinda.*

Pradedamosios mokyklos ir jų mokytojai.

Nesenei pateko į mus rankas akyvas dokumentas, kuris parodo dvasią pradinių mokyklų apskritai, o ypatingai Suvalkų gub. Tai yra raportas vieno mokytojo, kuris teisinasi prieš Viršininką Suvalkų Mokslo Direkcijos.

Štai ištrankos iš to dokumento:

... „Pons Inspektorius liaudies mokyklų šiaip atsiliepė apie mane ir mano mokytinius:

„Vaikai blogai kalba maskoliškai dėlto, kad pats mokytojas mažai teužiima maskoliška kalba ir ne tik

pavelija vaikams, bet ir pats kalba su jais lietuviškai mokslo adynose: butinai reikalinga visai prašalint iš praktikos lietuviškus išguldymus — o dėlko? — Mokytojui išguldyti įstatymai, pasiremiant ant kurių dabar visur įvedamas yra naturališkas metodas*) išguldymo svetimų kalbų.“

... Iš viso ko aš spėju, kad man tapo prikištas menkas užsiėmimas maskoliškąja kalba dėlai mano pačios: ta kalba lietuviškai, maskoliškai tik šiaip-teip susišeika, bet dėlai liubos ji netur laiko mokytis maskoliškai... .

Į mokytinius aš visuomet kalbu maskoliškai ir jie į mane — teip-gi, ne tik mokykloje, bet ir už mokyklos sienų... . Mokytiniams vyresnių skyrių ir mokykloje ir už mokyklos sienų aštriausia uždrausta kalbėti lietuviškai; mokytiniams-gi žemesnių skyrių, pradant mokslą, kada jie skaitė atskirus žodžius iš maskoliško elementoriaus, daviau mažą liuosybę, kad jie susigiminiuotų su maskoliška kalba, ją mylėtų, ir iš palengvo teip kreipiau mokslą, kad maskoliška kalba išrodytų jiems ne kaipo svetimai ir tolyma, bet sava (*otečestvennaja*), kuri reikalinga kiekvienai šeimynai... .

„Litvomanija aš neužiimu ir už savo buvusius ir dabartinius augtinius užstoju: maskoliška kalba — mano penėtoja (*kormilec*) ir aš ją myliu, — skaitau maskoliškas knygas ir laikraščius ir susirinkime stengiuosi pasidalinti žiniomis įgytomis iš maskoliškų laikraščių ir knygų.“

Čia išdrystu pranešti Jusų Mylistai: man liepta išguldinėt lietuvišką kalbą (skaityt ir rašyt maskolišku šriftu), nėsant kunigo išguldyt tikėjimo dalykus ir skaityt pirm mokslo ir po mokslo maldas; viską dėlai cirkularinių išaiškinimų išguldinėjan ikišiol lietuviškai (trečiame skyriuje aiškinau maskoliškai). Kadangi pas valdančias ypatas atsirado noras prašalint lietuviškus išguldymus, tai atsirado pas mane abejojimas, ką daryti, ir aš tuom tarpu pertraukiau mokslą minėtų dalykų, šiaip gal pult ant manęs kaltė ir dagi galu nustot vietos.

Dėlto nužemintai meldžiu Jusų Mylistos išaiškinti mano abejojimus, kaip elgtis su išguldymu tikėjimo dalykų ir lietuviškos kalbos ir prie kokių apystovų.

Pakrašty mokytojo raporto paties direktoriaus ranka parašyti užtėmyjimai ir tarp kitko pasakyta:

... tikėjimo dalykus galite išguldyti lietuviškai, lietuviška-gi kalba turi but išguldoma maskoliškai.

Iš to dokumento aiškiai matyt, kad iškalų vyriausybė nuo mokytojų reikalauja:

1. kad jie ir su pačioms bei su vaikais pas save namie kalbėtų maskoliškai;

2. kad lietuvišką kalbą lietuviams išguldytų maskoliškai;

3. kad mokytojai, norėdami išaiškyt ką nors vaikams, niekuomet nesinaudotų iš lietuviškos kalbos, bet sektų t. v. „naturališką metodą“;

4. kad tikėjimo dalykus gali išguldyti ir lietuviškai (žinoma, jeigu nori — jeigu nenori, tai gali ir maskoliškai).

Iš to dokumento matyt teip-gi doriškas nupuolimas mokytojo, nusizeminimas, pataikavimas, atsidavimas ant pilnos valios savo

*) Koks yra tas naturališkas metodas, rasite „Uk-e“ Nr. 10 koresp. „Mokyklų inspektorai“.

„načalnįko“, nepaisant ant žinomų mokytojų „cirkularinių išaiškinimų“. Jis linkęs yra tarnauti savo valdžiai daugiau, negu nuo jo reikalaujama, nes bijo kad jam neatimtų duonos kšnio.

Jeigu teip einasi mokyklose Suvalkų gub. (Lėnkų karalystėj), tai da blogiau turi but Kauno ir Vilniaus gub. *Kl. ir S. Z.*

◇○ Paveikslai. ◇○

(Tęsimas.)

Ant rudens saulelė kas rytą vėliau tesi-
kėlė, kas vakarą ankščiau gulė, o dienovidžiu tankiai ukana užsistojo už šviesos, tarytum pavydėdama saulės spinduolių žemei, neleidžia nė pašildyti. Teipo-gi debesiai vėjo gainiojami iš vieno dangaus pakraščio kyla, užia, lekia, lydami, viduriu dangaus ir vėl nukrinta kitame pakraštyje. Vienas vos nušniokstė, rodos ir vėjas nusiginė, nepaspėjo saulelė spiktelėti, beveizdint ir vėl vėjas atgenęs tuo pačiu keliu kitą. Tas vėl šniokšdamas teip-pat pila savo lietų. Kiekvienas nuo savęs drėkina ir drėkina iškaitusią per vasarą žemele, dabar jau storai purvuotą ir negražią. Nebėra siubuojančių javelių nė kvepiančių žolelių. Pievos nuskustos, dirvos plikos ir nurudavusios, miškai nuliudę, tik po daržus dar žaliuoja šis-tas iš daržovių, kenčia šaltus lietus ir vėjus.

Moteriškosios dabar jau prunija po daržus, velka kuksteroms arba kretilais, pila į pastoges kopustus, batvinius, gelbuodamos nuo supuvimo.

Pas Kurmelį daržų dar nieks nejudina, visi dar po bulbes tebevargsta. Atsiminus apie darbus Petru net plaukai ant galvos šiaušiasi. Sviestas daržus jau nusivalė, o pas jį dar bulbės nenubaigtos.

— „Kazin, kas čia šimet yra? — mąstė Petras — toks nenuosaikumas darbų . . . nieks ir nesistengia paskubėti . . . Vaikins vienas vis gaišta po jaują; vieną beria, ar dvi, vis-tiek, ligi vakaro užtenka darbo. Mergos voliojasi po bulbes, dainuoja, dantis rodo . . . nėra kam paraginti, ko turi skubėti? . . . Mano šeimininkė kaip viešnia busis nematanti. Penkta nedėlia, galėjo išsiilsėti po vestuvių . . . Man kitokie darbai ir tai užpuolia bekepant bulbes jaujoje . . . juog sausų neėda, turbūt sviesto pagauna?“ . . .

Teip mąstydamas Petras, pasižiūrėjęs į saule, ėjo į vidų. Priešais išpuolė šuo su pienuotu snukiu. Žiuri — ugnavietyje iš-verstas pieno puodas. Katilas ant šono, kibrai viduryje prieangio. Kamaros durys praviros; žiuri — katė pieną belakanti. Kamara prišnerkšta, puodai pripelėję, sviesto abrinė atdara, gale dar keli sviesto trupiniai, geldos

minklinotos pasienyje sudrėbtos, kostuvės ant žemės. Pasižvalges Petras eidamas į vidų tarė sau: „na, na! pamatysma toliau!“ — Triboje ant stalo visi indai tebesų nuo pusryčio, asla nešluota, bulbių lupynomis primnyiota, lova sujuota. Pravėręs gulimajį žiuri, — jo šeimininkė įvirtusi lovoje. Pri-ėjęs, apsikabinęs, žadina:

— Marcelaitė, kas bus, kad tu negali beišsiilsėti? Matai pati, juog aptekome darbais, reikia jau sykį atsibusti . . .

— Ar nori, kad aš tavo darbus nugrobčiau? — atšovė pati.

— Nereikia tau grobstytis, tik bent priveždėk. Negana nenuėini į lauką šeimyną paskraidinti, bet ir po vidų nieko neveizdi. Puodas ugnavietyje palietas, kamaroje meška galvą nutruktą, katės visą valią gavo. Kodėl neužrakini? Mergos bulbes kepaši po jaują, — žinai, kad sausų neėda, besmailižau po kamarą. Iš klėties vėl raktu niekuomet neištrauki . . .

— Išikišk į nosį savo raktus! — nekantriai subambėjo pati.

— Ant galo nors triobą apsivalyk — tęsė Petras — kokia antai kaip kiaulininkas, pagalios nė stalo nenuvaii lig pietų; pareis šeimyna valgyti, ar gražu? . . .

— Papusk į nosį! — murmėjo pati. — O kam mergas išvarei prie darbo, iki neapsivalė? Ar tu mane už mergą parvedei? Kad tu nesulauktumei! . . .

Atšoko Petras išgirdęs tokius paaiškinimus, pečius patraukęs pamanė: „na, na! pamatysma toliau.“

Tuotaru parbėgo šeimyna ant pietų. Žvengė, juokėsi po prieangį. Jonytė įpuolusi į vidų sušuko:

— O Pana Šventoji! sudna diena po visus pašalius; nė stalas nenuvalytas, gana, gana! Barbe! kurk ugnį! Sukimės greitai, pareis gaspadorius, vėl bambės kaip širyt. Te, indus nusmauk, aš truputį triobą apvalysiu, kol pakais pietus . . .

— O ką valgysma? — šaukė Barbė iš prieangio. — Kruopas ka-žin-kas išėdęs ir katilas pavirtęs, čia kiaulių darbai; pieno šit ežerai . . . gaila kad tik širyt sakė: gaspadinė pati apsisuks.“ Ir apsisuko! . . . Kazin-kur ir pats užvirto . . . Kalvė uždaryta . . .

— Skubėkite pietus, skubėkite! — skraidino parpuolę vaikinai. — Dabar laikas tau šluotis? Ryto bus belyjanti, tuomet išsišluosi!

Petras gulimamjame žiūrėdamas pro langą kaip žemė tylėjo. Šeimynos žodžiai kaip akmens ant jo krito. Marcė krito ant antro šono ir atsiduksėjusi tarė:

— A, Jezau! kaip galvą gelia!

Petras tuos jos žodžius kaip kokį įnagį nusitvėrė ir išėjęs į trobą tarė:

— Ne šaukokite mano žmona apsirgo. Įsipilkite pietums pieno, ar ko — pats kepurę užsimovęs drožė į kalvę, nes atsiminė skubų darbą, kaimynui prizadėtą. Valgyti — nė atminti nebenorėjo (Tol. bus.)

Korespondencijos.

Triškiai, Kauno g. [Jubilijušai.] Niekas neatneša tokios naudos kaip tamsybė ir vargas, jeigu kas nori iš jų pasinaudoti. Musų kunigai naudojami iš jų visada, bet seniai jie turėjo tokį pasisekimą, kaip dabar: šie metai „jubileušiniai“, metai atleidų, laikas liuosavimo dušių iš „čyščiaus“ gerai pripildė kunigų mašnas, neskiriant paties Kristaus ipėdinio, kuris katalikiškam svietui neskundėms drėbė čielų gilybę naujų šventenybių. Visi tie atleidai ir šventenybės, žinoma, parsiduoda Ryme už pinigus kunigams, o tie ne be pelno dalina tas „malones“ po savo viskupystes parapijas ir pilijas.

Pas mus užplodo bilietėliai į dangų, amžinosios mišios etc. Musų triškietėliai norėjo, kad pigiau išeitų tas liuosavimas dušių, ir per vieną pažįstamą kunigą nupirko tobyčią stačiai nuo didžiojo kupčiaus-popiežiaus. Kada atvežė ją į Triškius, klebonas įsiuto, kad be jo tarpininkystės pirkto ir prikalti neleido, o kol neprikalta tobyčia, tol mat Dievas neišleidžia dušių iš „čyščiaus“ (nors ir gavo į kasą dangišką 60 rublių per savo ipėdinį.) Nuliudę žmonės nusiuntė prašymą prie vyskupo, tas vėl įsiuto, kad be jo tarpininkystės apšėjo ir dar neužtvirtino! O tuo tarpu dušios išmirusiųjų Triškių parapijonų jau 2 mėnesiai kenčia čyščiuje, nors už jas ir užmokėta.

Negana to, atsirado „nauji“ kryžiai, labai naudingi: už vieną jų pabučiavimą gauna 200 dienų atleidų. Tie „nauji“ kryžiai prekiuoja po 25 ir 30 rublių, ir tik retas galėtų nusipirkti. Dėlto musų kunigai padarė palengvinimą: pinigus sudeda visa parapija, parsiveža kryžių į bažnyčią, prikalta prie sienos ir gal bučiuot kas nori. „Naujas“ kryžius skiriasi nuo senojo tuomi, kad krucifiksas prikaltas yra ant apskrito dankčio, panašaus į viedro dugną! Zeleja, laizo kvailiai tą danktį, tik vietoj 200 dienų atleidų veikiaus įgaus *sifilį* — piktąją ligą, kuria užkrėsta yra veik *trečia dalis**) musų dievobaimingų triškietčių. Dėl visokių vargšų naudos dvasiškos atspaudino keletą pudų medalikėlių visokios prekės

*) Šita žinia yra neįstikima: Maskolijoje yra labai prasiplatinęs *sifilis*, bet ir tai suranda apygardas tik su 1°/₁₀₀, daugiausia 2°/₁₀₀, *sifiliu* sergančių. Tokias žinias reiktų remti ant offic. statistiškų tyrinėjimų.

Red.

— nuo 50 iki 3 kap. Juos dvasiškija parodo škaplierninkams ant svarų . . .

Galiausiai sulaukėme dienų „Jubilijušo“, dienų apsivalymo nuo nuodėmių, dienų metavonės. Suvažiavo išrišėjai. Ilgai užsilaikys mano atmintij K. Br. su sugniaužtomis kumstimis, sukąstais dantimis, baudžias penitentus savo, keldamas tikrą jomarką prie spaviednyčios, antras K. B., kuris išgirdęs kad lietuvis skaito lietuviškas knygas, šokinėja po spaviednyčią ir sako, kad tokius reikia į turmas uždaryti, kad ten suputų ir negalėtų platinti lietuviškų „prakeiktų“ raštų! Jeigu-gi merga pasisako nuo kunigo gavusi vaiką ir užsmaugusi jį, tuoj klausia, ar žino apie tai kas daugiau apart jos; — nepasakok, sako, ir kunigas žmogus, gali nupulti, o turiu viltį kad ir tau atleis Dievas. Vienu žodžiu: paleistuvank, vaikus smaugk, tą atleis Dievas, labiau jeigu kunigas į tai įmaišytas, tik nesisitengk apsišviesti ir kitiems nepadėk! Kokia begėdystė! Ar rupi tokiems lupikams dušios? Ne! Jiems tik jų gerbuvis rupi, dėlto slopina, kami tik prieina šviesos mažiausiąją spindulėlį. Dar vienas keistas mokslas K. T. — lietuvis, kuris garsina savo liojališkas pažiuras, sakydamas: „kiekvieną valdžią reikia gudoti ir ne kilti prieš ją, nes kiekviena valdžia nuo Dievo palikta esanti!“ Jei kas nori telaukia kantriai, kol jį praris, bet ne mes — lietuviai: mums kariauti pridera su gudais, kunigais, sulenkėjusiais bajorais ir su visais velniais už kultūrą savo, už Tėvynę, už tiesas, mums išplėstas, o kad pavargusiems iškris mums ginklas iš rankų, jį atiduokim vaikams su paskutiniu palaiminimu, lai kariauja jie ir jų vaikai, pakol apvalys Lietuvą nuo jos kraujagėrių, išpustpilvių, kurie apsilvilkę ilgais rubais, po priedanga kryžiaus, skandina Tėvynę lygiai su gudais.

Diglis.

Iš Kauno gub. [Atsišaukimai.] Jau nuo pernai metų pradėjo ir Kauno gub. lipinti lietuviškus atsišaukimus; teisybė, ir pirmiau vienur, kitur pasirodydavo, bet tai tik po kelis. Šįmet per šventą Joną vėl pasklido po Lietuvą atsišaukimai. Buvo išlipinti apie Kupiškį, Šimonius, Andrioniškį, Viešintus (Aukmergės pav.), apie Linkavą, Žeimį, Pašvitinį (Paneviežio pav.), apie Kamajus (Zarasų pav.) Kauno gub.; Suvalkų gub. ta pačia diena pasirodė plačiai išlipinti Naumieščio pav., keletas apie Vilkaviškį, Senapilę . . .

Kas juos lipina, visai žmonės prikalba. Vieni, ypač Kauno gub., sako, kad tai žydų darbas; žydai, girdi, lipina, kad paskui ant žmonių policiją užpjūdint. Kiti sako, kad tai pačios policijos darbas; jie, girdi, lipina, o paskui mus už tai ima. Treti giriasi, kad matę 20 gimnazistų su dviračiais važiuojant;

jie, sako, ir išlipina . . . Ir visai prikalba, atsiradus kur atsišaukimams — didžiama žmonių da nepažino savo priešų ir savo draugų. Bet atsiranda iš šimto nors po vieną, kurie supranta tų atsišaukimų tikslą ir aiškina kitiems, kad tai darbas ne vėjavaičių, ne dykaduonių, ne žydų, ne policijos, bet žmonių tikrai mylinčių savo kraštą, savo nuskriaustus brolius . . .

Pilkis.

Ukmergės pav. Ant vieškelio tarp Viešintų ir Andrioniškio prieš Šventą Joną ir Petrą naktį išlipino atsišaukimus „Kas turi ausis teklauso“. Netoli Viešintų net per 3 dienas išbuvo, kitur tą pačią dieną žmonės nudraskė, bijodami, kad už tai jiems atsakymo nebutų. Ukininkas Steikunas, Zabelinių sodžiaus, nudraskė atsišaukimą ir ėmė kalbėt Androniškyj viduryj rinkos: „kad tik aš žinočiau, kas lipina tas popieras, aš tuoj jį policijai perduočiau; kad pamatytčiau lipinant, ant vietos padėčiau!“

Krėtinga, Telšij pav. [Išpažintis.] Vasarą buvo tula moteriškė Krėtingoj išpažintyj; buvo pas Darbėnų kleboną D., žmogų jau nebejauną. Klebonas pažino ją.

— O kam teip platini tas lietuviškas, bedieviškas knygas? — užsipuolė klebonas ant moteriškės. Ta nesitikėjo išgirst tokį klausimą. Ji vis girdėdavo, kad kunigas — tai ne žandaras: neužmėtinėja ko nepasakai.

— Aš jokių bedieviškų knygų nežinau, neplatinau — atsakė moteriškė.

— Aš ne vieną radau pas žmones ir sudeginau — traukė klebonas.

— Nieko nežinau.

— Kam jum reikia tos litvomanijos? Tiek yra gerų lenkiškų knygų — nori apšviest moteriškę D., o ji tyli ir klauso, kokias da nuodėmes primis jai kunigas.

— O ar neatsimeni, ką kalbėjai Liepojuj apie šv. sakramentą? — vėl užklausė D.

— Nieko nekalbėjau — atsakė moteriškė.

— Ugi ar nesakei: „prieš ką čia ant kelių pulti? ar prieš tą baltą pyragėlį ir aukso šmotelį?“

— Ne, aš nieko nežinau . . . — atkartoj moteriškė ir visai pradėjo abejoti, ar tik jau čia ne žandaras kunigiškuose rubuose.

Tai mat į ką apverčia kiti kunigai išpažintį.

Pilkis.

Anykščiai, Ukmergės pav., [lenkystė]. Parapija beveik visa grynai lietuviška, o visi giedojimai, išėmus ražančių, atsilaukia lenkiškai, iš ko stebis tuli net iš sulenkėjusiųjų lietuvių, ne priguliniųjų prie bažnytinės sutartinės, ir vadina tokį padėjimą komedija. Bilsčiodamas su vienu giesminįkų iš miestelio, ne per senai pavirtusiu į lenką, tarp kitko girdėjau, kad *chlopai* paeina nuo giminės *Chamo*,

kad jų chamiška kalba ne tikus esanti, kad ponai ir kunigai kalbą lenkiškai, o da gražiau kalbas popas, pas kurį kunigėliai viešinėja, kad lenkiška kalba ir dailūs parėdai patraukią vyrų moteris ir moterų vyrus. Jam pasirodė svetima prasmė evangelijos apie pavadinimą ant apaštališko urėdo keturių žuklių, lėtų guogelių, vartojusių tiktai tautišką kalbą.

Žinoma, tiesą pasakė: prašmatnus apyrėdas ir poniška kalba budrina tarp lietuvių lytinę, kunišką meilę ir geidulį, bet per tai gaišta broliška ar krikščioniška meilė ir todėl kunigams ir bažnyčiai nepriderėtų pataikauti šitam dalyke. Miestelis rasi ir be to garsus savo kekšyste. Viliamės, kad netrukus išnyks pagoniškas dabas. *Anykštietis.*

Vilnius. [Geras paveizdas.] Ant galo pagalios mūsų lietuvius galima pasveikinti su laimėjimu: lietuviai paėmė viršų ir priverė vyskupą leisti giedoti lietuviškai vienoje bažnyčioje. Nesulaukdami išpildymo savo prašymų, lietuviai ėmė patys giedoti bažnyčioj šv. Mykolo visas giesmes, nors kunigas intonavo jas lenkiškai. Toksai maišytas giedojimas prasidėjo nuo 1 d. Liepos mėnesio ir tęsiasi jau trečias mėnuo. Padėjimas kunigo, žinoma, buvo nesmagus, nes dažnai ans vienas tik su zakristijonu traukdavo lenkiškai, o visa bažnytelė užė lietuviškai. Buvo užtėmyta, juog kaskart lietuviai pradėd drąsiau giedoti, juog kaskart pradėda daugiau susirinkti. Kėsti ilgiaus tokius giedojimus buvo nesmagu, nės tai aiškiausiai ženklina, juog žmonės eina savaip, neveizėdami ant kunigo. Prisėjo kunigams nusileisti. Buvo įsakyta vietiniam kunigui seneliui užgiedoti kaip ką ir lietuviškai, idant arčiaus prisiartinti ir susitaikinti su parapijonais. Senelis lenkas katriai intonavo keletą bažnytinų giesmių lietuviškai. Žmonės da labiaus padrasėjo. Atvykęs vyskupo pasiuntinys 16 d. Rugsėjo apskelbė žmonėms, jog nuo šio laiko bažnyčioj šv. Mykolo kas dvi savaitai bus lietuviški giedojimai: vieną šventą dieną giedos lenkai, kitą — lietuviai. Be to busęs paskirtas ir kunigas lietuvis, kuris mokisės žmonės poterių. Toksai esąs vyskupo nusprendimas, ir jis buvo bažnyčioj apgarsintas.

Tai yra menkas laimėjimas, nes lietuviai netur tiesos giedoti kiekvieną šventą dieną, tuom tarpu lenkai tur daugybę bažnyčių, kame galėtų sau lenkiškai giedoti, ne pareidami lietuviams į kelią. Bet svarbumas ne tame, kiek vyskupas duoda, bet tame, juog jis jau tapo *priverstas duoti*. Neabejojame, juog lietuviai giedos kiekvieną šventą dieną, kaip giedojė jie ir ikišiol, nepaisydami ant

kunigų, kurie smarkiai agituoja prieš tokius giedojimus.

Liepojus. Lenkai, kurie teip džiaugės iš persekiojimo lietuvių per savo tautietį Vonsiackį, aptilo, nes visi kankintiniai, atmetus d-rą Vainekį, visokiais budais atgavo liuosybę. Liovės ir Vonsiackis persekiojė lietuvius, nes nebliko ką parsekioti, o antra, ir dantis atšipino į lietuvius.

Kaip jau daugumai žinoma, paduota ant jo daug biaučių-biauriausių skundų, iš kurių atsizenklin skunda p. Janulaičio už kyšius, p. Donilevičiaus už padirbtus dokumentus ir p. Žiupsnio už užlaikymą gaujos melagingų liudininkų ir plėšikų. Nors visos skundos paremtos ant faktų, bet niekas atsakymo ligšiol negavo ir atvirai Vonsiackis netikt nenubautas bet dar-gi ir skundos neištirtos; tiktai žandarėlis pasidarė atsargesnis su kyšiais... Kad pataisyti savo pasielgimą Von. užpuolė su visa narybe ant latvių ir pradėjus nuo gegužės mėnesio sodina į kalėjimą kaipo socialistą kiekvieną maž-daug intelegentišką latvi, kurio pavardė ar šiokiu, ar tokiu budu dasižino. Žinoma, per daugumą sujimtujų papuolė ir tikriejie socialistai, bet didesnė dalis — žmonės jokio krutėjimo nepažįstantieje. Jau du kartu buvo mėginę iszkeltį jį padangėn su pagelba dinamito. 29 d. Biržio dinamitas buvo pakastas vienoj vietoj ir nurodyta Vonsiackiui, buk ten spaustuvė paslėpta ir pradžioje augusto — nusišta užprovyta skrynūtė. Abudu užmanymu jokios pasekmės neturėjo. Vienas sykis ne meluos. S-a.

Londonas. Neseniai buvo čia du baliai. Pirmutinį kėlo Kooperatyviška draugystė „Vienybė“ 27 d. Liepos, antra-gi — „šlaminė parakvija“, 3 d. Rugsėjo š. m. Ant abiejų balių lošė teatrą, vieną ir tą pačią komediją: „Amerika pirtyj“.

Ant pirmutinio baliaus įeiga buvo liuosa visiems, užprašė visus lietuvius be skirtumo pažiūrų, ant „šlaminio“-gi galėjo atsilankyti tiktai *geri* „katalikai“, t. y. tokie tiktai, kuriuos kun. B. Šlomas, arba jo pinigų rinkikai pripažino už *gerus*. Balius ir teatras „Vienybės“ pelno daug neatnešė, nors aktoriai savo roles pusėtinai atlošė, svečiai švariai apsiėjo. Vienok, pelnas nors ir buvo nedidelis, tik 1 sv. ir 6 šillingai, bet, pasiremiant ant nedidelio skaitliaus svečių — vis-gi nusidavė, nežiurint ant intrygų kun. B. Šlamo.

„Šlaminis“ balius atnešęs, sako, net 25 su viršum svarus sterlingų. Skaitlius svečių buvęs nesuskaitomas. Užtaigi ir peštynių buvę: netik viduj bet ir ant ulyčios; net prezidentas p. Sakalauckas su savo sunum Vincu buvęs netoli peštynių. Vienok balius

nusidavė, nės atnešė kunigėliui puikaus grašio.

Apie naujai susitvėrusią Kooperatyvišką Draugystę „Vienybė“ negaliu daugiau pranešti, kaip tiktai tiek, kad sąnariai tos draugystės yra teip-gi sąnariais kooperatyviškos Draugystės „Lietuvos“ ir, kad administracija „Vienybės“ turi savo sėdybą Silvertown, Londono priemiestyj. Koki tos draugystės įstatymai ir koki josios mieriai dar iki šiolei nepatyriau, nors apie tai ir šnekėjau su keliais sąnariais minėtos draugystės, bet atsakymo ant to klausimo nežinia dėl kokios priežasties jokio neapturėjau, nors, rodos, tame dalyke nieko slapto nėra. Pasitikėsim, kad „Vienybė“ apie savo siekius neužilgo praneš per laikraščius. *Augštaitis.*

Iš Amerikos. Persiskyrus „Susiv. L. A.“ į dvi pusi, abi iki šiolei nedaug naujų sąnarių telaimėjo. Neprisirašo dėlto, kad partijos viena antrai gresia atėmimu viso turto per sudą. Tikrojo „Susiv. L. A.“ partija išsiuntinėjo tam tikras blankas pasirašymui sąnarių, kad užvesti provą ir tokių parašų susirinko per 560 (pirm seimo buvo 1439 sąnarių). Pinigų susiėjo pas kasierių „Susiv. L. A.“ iki 20 rugsėjo 425 dol.; pas Rymokatalikų kasierių ir veik tiek. Uzmėtinėjimų ir visokių pravardžiavimų partijos viena antrai nesigaali.

Ypatingai nuo naujų metų Amerikos lietuviški kunigai pasiėme ginti katalikystę, kurią, anot jų pasakos, griovė *Lietuva* su *Vienybe*. *Katalikas* num. 3 šiteip atsisauckia: „Mes, katalikiška partija, ilgai kentėme apjuodinimus ir išjuokimus nuo *Lietuvos* ir *Vienybės*, bet kantrybė turėjo išsisemt — ir išsisėmė. Darbas jau pradėtas, mes-gi eime pagelbon kun. Milukui!“ *Lietuva* ir *Vienybė* kas kart išvelka aikštėn naujus „gerus“ kunigų darbus, kurių „Tėvynė“, „Katalikas“ ir „Žvaigždė“ nespėja teisinti ir *Lietuvai* su *Vienybe* užmėtinėja, kad juodvi nekenčianti tikėjimo, nors tuodvi rašo vien apie peiktinus kunigų darbus. „Saulė“ nesikiša bent tuom tarpu nė į vieną pusę. Kunigai smarkiai pradėjo ginti žmones nuo skaitymo *Vienybės* ir *Lietuvos* per išpažintį, pamokslus ir net prakalbas. *Katalikas* num. 25 paduoda kun. Miluko prakalbą, laikytą Chicago, kur sakyta: „Nemokėkime savo dvidolerinių, sunkiai uždirtų, ant kokių netikusių knygų ar gazietų, ale velyk už tuos pinigų savo reikalus aprupinkime.“ Kun. Milukas net ir „Dirvą“ iš moksliškos apkeitė ant tikėjimiškos. Antai Nr. 2 išleido „Pamokslus apie šv. Sakramentus“, o Nr. 3 „Išpažinties istoriją“ su šiokiu pasiteisinimu: „Paskutiniame laike pradėjus nekuriems mūsų raštininkams

sunaudoti savo literatišką gabumą ant prisavinimo mus literaturai visokių antikrikščioniškų knygų, neretai net visai paniekintų pas kitus, priderystė kiekvieno kataliko yra pagal savo išgalės pasirodyt uolesniu apginėju savo tikėjimo.“

Prisavinimas mus literaturai antikrikščioniškų raštų štai kaip perstatomas: Karvojus (kn. Kaupas) „Žvaigždės“ 24 num. rašo šiteip:

„Atsitinka karčiamoje šitoks dalykas: Įeina „apšviestas“ (prisiskaitęs knygų ir laikraščių) vaikinai ir begerdamas alų pradeda rodyti savo „apšvietimą“: jus, girdi nieko nežinote, klausote kunigų, poterių kalbate ir tt.

— O tu, Kazy, ar neatsimeni, kaip da pernai dvilinkas susirietęs mušėsi į krutinę? — atsiliopė karčiarnikas.

— Durnas buvau — atsako apšviestas Kazys.

— Kas-gi tau į galvą razumo įpylė?

— Gazietas pradėjau imti, Šerno geografiją skaičiau.

— O ką toje geografijoje radai?

— Radau, kad Dievo nėra...

— O tu, vers! —

Tai tikras atsitikimas (bene Seranton'e buvęs.

Tai-gi Geikie's geografija priskaityta prie antikrikščioniškų knygų. O tokių knygų skaitlius dauginasi — pvz.: „Biologija“, „Kaip gyvena augmenys“, „Iš kur atsirado mūsų naminiai gyvuliai“, „Etnologija“, arba vėl knyga „Išnykę gyvi sutvėrimai“. O Šliupas jau duoda spaudinti L. Büchnerio veikalą „Pajiega ir medega“ su prenumerata. Kiekvieną kunigą baimė apima nuo tokių knygų.

Dr. Jodišius, vėl sugrįžęs į kunigus, pradėjo daug rašyti į „Saulę“ ir „Žvaigždę“. Štai „Saulės“ 37 num. surašė naują litaniją iš lietuviškų šventųjų teip:

Šv. Burba, melksis už mus; šv. Daktare (turbūt Šliupe), užtarytojau pavargusių; šv. Armine, šv. Erne, šv. Kudirka, gydytojau ligonių, šv. Višteli su tabaku, visi šventi kankintinai už vagystas, padegimus ir žudystes“ ir tt. — viską lietuvišką maišo su purvu ir užbaigia: — „O kas jieško garbės Dievo, tas bus pagarbintas ant amžių!“

Į „Žvaigždę“, num. 25, Dr. Jodišius rašo šiteip:

„Pirmiausiai pirk sau nors mažą „Katekizmą“ krikščioniško mokslo. Mokinkis ką tik nori, skaityk knygas, kurias tik randi dėl savęs naudingoms, bet gulk ir kelk su „katekizmu“. Jeigu kas naujo, o netinka su mokslu katekizmo, trenk į ugnį!“

Juodišiaus raštus nurodau ne dėl jų svarbos, bet tik dėlto, kad mūsų kunigai nesigėdi su tokiu dorišku bankrutu draugauti. Juodišius pardavė Brooklyno lietuvių bažnyčią, kuri tapo paversta į karčiamą; gyveno su „gaspadine“ ant ukės ir ją vis „ženižo“ nuskriaudams keletą jaunikių, nišmanėlių; paskui buvo neprigulmingu lenkų kunigu Chicagoje ir dabar vėl sugrįžo į tikruosius kunigus ir rašo minėtus puikius raštus.

„Tėvynė“ nuo 16 seimo pavirto į mazgotę: paėmus redakciją kun. Kaupui ir Milukui „Tėvynė“ turinys nupuolė žemiau „Saulės“. O išleidžiama visuomenės kaštais!

Dr. Šliupas (*Vienybė* num. 26) apskelbė duosęs stipendiją vienam lietuviui ir lietuvaitei, neturintiems šelpiančių giminių, kurie norėtų mokintis Columbijos universitete, Missouri valstijoje, kur mokina visų mokslų dovana, (pragyvenimas ten kaštuoja 125 iki 200 dol. ant metų).

Dr. Šliupas „Vienybės“ 28 num. pranešė, kad *Freedom* jau neišeisęs, bet vieton *Freedom* bus galima išleisti angliškoj kalboj knygelę apie skriaudas mūsų tautos.

„Vienybės“ num. 26 ir 27 patilpo A. Vištaliaus (Višteliaucko) gromata iš Buenos Aires, Brazilijoje, iš kurios matyt, jog protiškai jis yra kaipo sveikiasis. Guodžiasi tikrai, kad ten „viena diena teip ilga, kaip Rojui 1000 metų.“ Apie save asabiškai nieko nepaduoda ir amerikiečiams už aukas ketina atsilyginti.

„Katalikas“ nuo 28 num. perėjo į kitas rankas. Kn. Kraučunui nusibodo mesti į balą pinigus. Skaitytojai nemokėjo prenumeratos sakydami, kad kunigėliui turint 100000 dol., ką mes sudėjom, tai tokia gazietėlė gal but nors dovana.“ Tolesnį „Kataliko“ išleidimą apsiėmė broliu du, Tana-nevičiai.

„Žvaigždė“ 27 num. ragina kunigus įsteigti katalikišką knygų krautuvę, sakydama: „Pažiūrėkite į tuos katalogus mūsų drukarnių, o rasite bjauriausias knygas sykiu su šventomis. Nurašyk į tokią „Lietuvos“ ar „Vienybės“ redakciją kokios knygos klausdamas, o jie tau tu pasiulys visokius Šliupo pamokslus ir Chicagos žulikų bluznyjimus“ — Kunigai buvo tokią krautuvę įtaisę 1895 metuose, bet išdėję į 1000 dol. subankrutijo.

Iš knygos „Lietuviai Amerikoje“, parašytos Jr. Jono matyt, kad 26 lietuviškos parapijos su bažnyčioms, klebonijoms ir kapienėms yra padovanotos airių vyskupams, kurių vertybė išneša 440,026 dolerius, skaitant pigiausiai. Vidutiniškai bus 500,000 dol. Tai kokią galybę turtų sudėjo lietuviai svetim-

taučiams nuo 1882 metų! Ar patys lietuviai turi tiek nepajudinamo turto, tai klausimas?

„Motinėls“ draugystės sanariais turi būti vien geri katalikai. Draugystė iš pan-lietuviškos tapo paversta į pan-katalikišką ir „ant susirinkimo 23 spalnio 1900 šitokie papildymai likosi padaryti „Motinėls“ konstitucijoje:

§ 2. Aktyviškais sanariais „Motinėls“ gali būti tik tokie lietuviai ir lietuvaits, kurie nekariauja prieš katalikišką tikėjimą.

Pasarga. Sanarys, kurs permains savu pažvalgas pradētų kariaut prieš katalikišką tikėjimą, bus iš draugystės išmestas“. (Teip paduoda „Motinėls“ sekretorius, kn. Kaupas, „Tėvynės“ 2 num. 1901 m.)

Kaip jau žinote „S. L. A.“ išleido Kriausaičio „Gramatiką“ ir siuntiniai iš Tilžės tapo nusiųsti į Philadelphia ant sekretoriaus T. Astramsko vardo. Amstramskui nepristojus prie Rymo-katalikų, „Gramatika“ turėjo likti senamjam „S. L. A.“. Bet Milukas užsimanė „Gramatiką“ išgriebti ir prigundė kn. Kaulakį pasirašyti munitinioje Astramsko vardu ir parsigabenti siuntinį. Astramskas tai susekė, atsėmė „Gramatiką“, o Kaulakį apskundė už padėjimą jo parašo ir patatė po 1000 dol. kaucijos. Už padėjimą svetimo vardo yra bauda nuo 3 iki 12 metų kalėjimo. *Amerikietis.*

Philadelphijos lietuviška „Šv. Petro ir Povylo D-tė“, ant savo susirinkimo, 8 rugsėjo vienbalsiai nutarė duoti stipendiją vienam kankintiniui, iškeliavusiam iš Lietuvos į užrubežę ir norinčiam ten baigti pradėtus mokslus. „Šv. P. ir P. D-tė“ iš savo kasos duoda 100 dol. kasmet, o kitą 100 d. tikisi surinkti nuo kitų. *„Lietuva“* Nr. 38.

Kalbos dalykai.

Lietuviškos kalbos gramatika. Rašytojams ir skaitytojams vadovėlis. Parašė Petras Kriausaitis. Tilžėje. Spausdinta pas Otto v. Mauderode 1901.

Yra kalbininkų, kurie mano, kad įvedimas šiokios ar tokios rašybos tai yra darbas vienu mokytų vyrų — philologų: jiems rodos, kad tik jų vienu kombinacijos yra teisingos ir išmintingos...*)

Prie tokių vyrų nepriguli minėtos gramatikos autorius. Savo gramatikoje jis parodo, kad spręsti apie rašybos klausimus gali teip-gi rašytojai — ne philologai. Jis su savo mokslu tarnauja visuomenei ir jos sudui paveda rašybos klausimus. Pagal jo sanprotavimą išeina, kad rašytojai dėl kokių nors priežasčių gali ir nežiūrėti ant reikalavimų kalbos įsta-

tymų. Kalbėdamas apie vartojimą raidžių *y, ū* vieton *i, u* daugskaitos vardininke III ir IV linksniavimo, jis priduria: „tokis rašymas, jei rašytojams patiktų, sutvirtintų visą priebalsės *n* įstatymą žodžių galūnėse (§ 23c).

Toki pat prilygimą autoriaus prie rašytojų galima užtėmyt ir kitose vietose.

Bet kitaip ir buti ne gali. Ak įvedant šiokią ar tokią rašybą reikia atsižiūrėti ant visų, o ypatingai ant žmonių, kurie tos rašybos daugiausia privalo.

Nauja raidė ū. Gramatikoje Kriausaičio vartojama yra nauja raidė ū. Po teisybei ta raidė nėra visai nauja: „Varpo“ skaitytojai galėjo ją patėmyt straipsniuose K. Obelaičio pradadant, bene, nuo 1893 m., teip-gi ją galima atitikt kituose straipsniuose ir knygutėse. Bet ikišiol da nėra viena redakcija mus laikraščių nėra tos raidės priėmusi.

Kada ta raidė yra atsiradusi, aš tikrai ne galiu pasakyti. Monographijoje „*Prie istorijos musun rašybos*“ tos raidės nėra. Bene pirmutinis pradėjo vartoti raidę ū Fr. Kuršaitis.

Įvedimą šios raidės Kriausaitis teisinga šiokiu budu: „skiriant raštuose *y* nuo *i* (tokie skirtumai visų tautų rašybose yra išreiškiami) reikėtų skirti ir *ū* nuo *u* (§ 224i).

„Varpe“ 1894 m. Nr. 4 M. Sk-dra pasi-priešino įvedimui netik raidės ū bet ir *y*, sakydamas, kad ne reikia atskirų raidžių ilgoms *u* ir *i* išreikšti, jeigu tokių ženklų ne statome ant ilgųjų *a* ir *e*, norėdami jas atskirti nuo trumpųjų *a* ir *e*. Be to M. Sk-dra nurodė ant nepraktiškomu įvedimo naujų raidžių, sakydamas, kad sunku busią žinot, kur tos raidės reikės statyti, o kur ne.

K. Obelaitis ant to užtėmija,*) kad lietuviškoje kalboje esanti taisyklė tokia: „*a, e, jei ne puola ant jų kirtis, ir gale žodžių reikia trumpai ištarti; po „senu“ kirčiu vidury žodžių jos visuomet prasitėsia, esti ilgos.*“ Tai-gi ta taisyklė, sako K. Ob., parodo, kur *a, e* reikia ilgai tart, o kur trumpai ir dėlto joms ne reikalingas esąs nė ilgumo ženklas.

Be to K. Ob. nurodo ant kelių žodžių, kurių prasmė yra ne aiški, jeigu ne atskirti ilgosios nuo trumposios *u*, pvz. *būtas* (= būti) ir *butas* (= namas) *pabūsiu* (= pabūti) ir *pabusiū* (= pabundu) *išpūsiū* (= išpučiu) ir *išpusiū* (= išpuntu).

Tai-gi Kriausaitis ir K. Ob., norėdami įvesti į mus rašybą raidę ū, pasiremia ant šių argumentų.

1. Tokie skirtumai visų tautų rašybose yra išreiškiami.

2. Skiriant raštuose *y* nuo *i*, reikėtų skirti ir *ū* nuo *u*.

*) Žr. „Prie istorijos mūsų rašybos“ p. 16.

*) Žr. „Varpa“ 1894 m. Nr. 8.

3. Raidės *a, e* mūsų kalboje nereikalauja tam tikrų ženklų ilgumo, nes jos visuomet yra ilgos vidury žodžio, po dabar vartojamu arba senovėj buvusiu kirčiu.

4. Vartojimas *ū* daugelyje žodžių parodo tikrąją žodžių prosnę.

(Nuo savęs galiu pridėti).

5. Šioka tokia istorija vartojimo *ū* ir Fr. Kuršaičio autoritetas.

Tai, rodos, bus visi argumentai, kuriuos aš galėjau surinkti apginimui reikalingumo naujos raidės *ū*.

Bet nežiurint ant to aš, kaip ir M. Sk-dra, vis-gi ne persitikrinau, kad mes galėtume įvesti tą raidę. Nors ir tokios raidės reikalauja mokslas, bet vartojimas jos *praktikoj* sutinka daug keblumo, ir žmogus rupiniesi, kiek galėdamas, sumažinti tą naštą, kurią norėtų užkrauti mokslas ant pečių rašytojų. Mums reikėtų rupintis, kad mūsų rašba turėtų konuomažiausia painumo ir kad išsimokinimas tokios rašbos ne būtų privilegija tik vienu literatu, arba žmonių mokytu, bet kad jos galėtų greit išmokyti ir tie, kurie retai plunksną tevartoja. Kitos tautos gal turi ir gerai išdirbtą rašbą, bet ne visos gali pasigirti turinčios lengvą rašbą. Štai tarpe prancuzų ir anglų ne daug terasi tarp prastų žmonių tokių, kurie mokėtų statrašą savo kalbos, nežiurint ant to, kad Prancijoje ir Anglijoje vaikų mokinimas yra priverstinas ir apšvietimas gyventojų sulyginant labai augštai stovi.

O įvedimas naujos raidės *ū* tai ir yra padidinimas painumo mūsų rašbos. Vieniems bus lengva atskirti, kur reikia rašyti *ū*, o kur *u*, kitiems sunku.

Tiesa, iš praktiškos pusės žiurint gera būtų atskirti vienus žodžius nuo kitų, vartojant *ū*, bet kad atskirti vienus žodžius nuo kitų vienaip rašomų mums toli nepakanka įvedimo raidės *ū*, mums reikėtų da įvesti kirčius, nėra yra žodžių, kuriuos skiria nuo viens-anthro tik kirtis, pvz. *sūdyti* = sūdyti (*salzen*) ir sūdyti (*richten*), *priminti* = priminti (*antreten*) ir priminti (*erinnern*), *aušti* = aušti (*kühl werden*) ir aušti (*Tag werden*), *gražiaus* (*am schönsten*) ir *gražiaūs* (*schöner*) ilgām (*dat.*) ir ilgām (*loc.*) ir tt.

Be kirčio da-gi priverstas K. Ob-čio žodis *išpūsiu* da ne parodo, ar tai kalbama apie *išpatimą*, ar apie *išpuvimą*. Prasmę kitų žodžių negali atskirti nė kirtis, ir atskiria ją tik vartojimas tų žodžių sakinyje, pvz. *rasi tu rasi* = gal tu rasi, gal jis gal = rasi jis gal. Tai-gi sakinyje žodžių prasmė ne gali pasislėpti. Be to reikia užtėmyti, kad skaitlius tokių žodžių negali but didelis. Tuom tarpu reikės vartoti raidę *ū* daugiausia to-

kiuose žodžiuose ir tokiose vietose, kur ir be jos *praktikoj* lengva yra apseiti.*)

Dėlei stokos *ū* skaitymas rodos, ne gali apsisunkyti, teipjau kaip neapsisunkina skaitymas žodžių su *a* ir *e* nežiurint ant to, kad jos neturi ilgumo ženklų. Lietuviai beskaitydami ne tik gali išreikšti raidžių ilgumą bet ir to ilgumo pobūdį, tvirtagalį arba tvirtapradį.

Tuom tarpu apsisunkintų mokinimas vaikų, o ypatingai išmokimas teisingai rašyt, raštas daugiaus susimargintų . . .

Kalbant apie nuoseklumą reikėtų rodos, padirbdinti ilgumo ženklus ir raidėms *a, e*. Ak pats Kriaušaitis sako, kad „tokie skirtumai visų tautų rašybose yra *išreiškiami*.“ Nors ilgumas raidžių *a, e* vidury žodžių ir rišasi su kirčiu, bet nevartojant kirčių skaitytojas negali žinot, kur *a* ir *e* yra ilgos, o kur trumpos. Dėlei tos, matyt, priežasties, K. Ob. kitą syk rašė *mės* (pron. nom. pl.), kad parodyti tos raidės *ilgumą* ir atskirti tą žodį nuo *mes* (*fut.* nuo mesti). Jeigu-gi kas moka kalbėt lietuviškai, tai tas ir nežinodamas taisyklės apie ilgumą *a* ir *e*, žinos, kur ant žodžių statyti kirtį ir kur ištarti raides *a, e* ilgai, arba trumpai.

Tai-gi skaitytojams lietuviams teipjau painu gali but ištarti raidės *a, e*, kaip ir raidė *u*, neturinti ilgumo ženklų.

Kiti iš rašytojų liuob išreikšti ilgumą balsių. Man teko matyt raštą vieno iš „Ukininko“ sandarbininkų, prasto žmogelio, kitų kalbų nemokančio ir gramatikos nesimokinusio, kuris nusižiūrėjęs, kad nosinės balsės yra ilgos, vartoja jas visur, kur girdėt ilgos raidės *a, e, u* pvz. *da, net, būtų, gražūs synūs*, (o ne: da, net, būtų, gražūs sunūs).

Kuršaitis vartoja teip-gi *ā* (šaly *ū*) pvz. *grāžau, māstau***).

Kriaušaitis-gi pasitikėdamas, kad raidžių *a, e* ilgumą gali parodyti kirčiai (da-gi *senieji*, dabar išnykę), nori išreikšti ilgumą tik vienos raidės *u* ir teip yra pamėgęs raidę *ū*, kad ją vartoja da-gi tē, kur pagal jo paties gramatikos mokslą reikėtų rašyti *u*, pvz. jis rašo: *grāžūs sunūs*, (o ne gražūs sunūs).

Ar ir kitose vietose Kriaušaitis vartoja *ū* vietoje *u* aš neužtėmijau, bet aš užtėmijau, kad ir Kuršaitis vartoja *ū, ā* ten, kur mes dabar rašome *u, a****).

Tai-gi mokslo vyrai įveda *ū* ir *ā* ten, kur sekant gramatikos mokslą, reikėtų rašyti vien *u, a*.

*) P vz. žodyje „augti“ (rankr. „Šunadvokatis“). Redakcija.

**) Schiekopp § 94 (Kurschat § 1244).

***) Schiekopp § 45, 3, 4, § 51, 9. (K. § 922 ff., § 1033 ff.).

Iš to matyti, kad pagal Kriausaičio (o gal ir Kuršaičio) sanprotavimą mokslo reikalavimai turi kartais nutilti susitikę su reikalavimais praktikos (šiaip Kriausaitis ne būtų rašęs ilgąją *u* vietoj *u nosinės*).

Jeigu vietoj *a*, *u* galima yra rašyti *ā*, *ū*, tai kyla užmanymas, ar ne galima būtų vietoj *ū* vartoti *ų* (jeigu jau taip reikalinga išreikšti ilgumą raidės *u*), arba bent įvesti *ų* (jeigu tik verta) vietoj *ū* į tokius žodžius, kurių prasmė be paženklinimo ilgumo *u* nėra suprantama, pvz. vietoj *pūsti* rašyt *pūsti*, kad atskirt nuo *pusti* (= *puntu*). Antai rusų kalboj sako *семѣнь*, o ne *семѣнъ*, tik dėlto, kad atskirt tą žodį nuo vardo *Семѣнъ*.

Bet įvedimą naujos raidės trukdo ne tik klausimas apie racionaliskumą tokios atmainos, bet teip-gi neaiškumas, kokia reiktų priduoti forma tai raidei. Gramatikos autorius vartoja *ū*, bet pats velija suteikt kitokią formą ilgajai *u*, sakydamas: „kadangi ilgajai *i* išreikšti turime tam tikrą ženklą — *y* (ne *i* su brukšneliu viršuj), tai ir ilgajai *u* turėtume pasidirdinti tam tikrą ženklą: viena, butume nuoseklesni, antra, turėtume vienu ženkleliu ant raidžių mažiau.“ „Mes patartume,“ sako autorius toliaus, „antrąją paprastosios *u* lazdeletę patraukti gerokai žemyn“ (§ 224i).

Tai-gi sunku tikėtis, kad kas norėtų įvesti naują raidę *ū*, jeigu jos forma da nėra gera. Kas norės ją vartoti spaudoje arba rašte, jeigu už dienos — kitos jos vietoj gali atsirasti kita — geresnė!

Ant pabaigos suvesiu visus argumentus, dėlėi kurių neverta būtų įvesti naują raidę *ū*:

1. Įvedimas raidės *ū* padidina keblumą išsimokinimo teisingai rašyt.

2. Padidina margumą rašto, ap sunkina akių darbą ir rašymą.

3. Raidė *ū* paženkliną prasmę tik mažo skaitliaus žodžių, bet ir tai ne sakinyje, tik skyrium paimtų.

4. Nevartodami kirčių ant raidžių *a* ir *e* ne išreikiame jų ilgumo, per tai galime ne išreikšti nė ilgumo raidės *u*.

5. Forma raidės *ū* esanti ne gera, o geresnės da nė išrasta.

6. Raidė *ū* da nesenei pradėta vartoti labai mažo skaitliaus rašytojų. Nors Fr. Kuršaičio ir yra didelis autoritetas, bet mes nuo jo gramatikos mokslo jau esame pusėtinai nukrypę.

7. Vartodami *y* šaly *i* ir ne paženklindami ilgumo raidės *u*, mes elgiamės ne nuosekliai, bet už tai praktiškai.

Pasiremiant ant šių nurodymų, nereikėtų, man rodos, mums vartoti raidę *ū*. Ar galėsime mes apseiti be ilgosios *u*, ar ne, ir ar

ta ilgoji *u* bus su brukšneliu viršuj, ar ji turės geresnę formą, parodys ateitis.
(Toliaus bus).

Iš svetimų laikraščių.

Galicijoj' (Austro-Vengrų viešpatystėj') 1900 metuose buvo 3 989 538 žmonių lenkiškai kalbančių; (nors daug tarp jų ir ne lenkų yra, o žydų ir rusinų) rusinų-gi 3 084 212 žmonių. Lenkai turi du universitetu savo kalboj' — Kriokavoj ir Lvove; o rusinai — nė vieno.

Šįmet į seimą paduota du pranešymu: viename iš jų reikalaujama mokyklų užveizdą paskirtį į dvi sekciji — lenkišką ir rusinišką. Antrame pranešime reikalaujama įrengt Lvove universitetą rusiniškoj' kalboj'; Tuom tarpu reikalaujama tik kad tame pačiame Lvovos universitete visos lekcijos būtų išguldamos ir rusiniškoj' kalboj', ne vien tik lenkiškoj'. Pranešimai paduoti į seimą pasiuntinių Okunievskio ir Oliesnickio. „Glos“ Nr. 27.

— Maskolių valdžia uždėjo muitą ant lenkiškų knygu, užrubežj' spaudintų, po 4 rub. 50 kap. ant pudo.

— S. Peterb. Viedom. paduoda žinią, kad perkės už pervežimą tavorų ir žmonių Finliandijos gelžkeliais nuo 14 sausio 1906 m. busenčios sulygintos su Rosijos viešpatystės gelžkelių perkėmis; nekuriuose Finliandijos vietose jau nuo 1904 m. bus padarytos tam tikros permainos.

Kaip tai pamažu Maskolių valdžia vis lipa ir lipa ant Finnų sprando!

— Varšavoj paliepta, kad kiekvienas tarnas, pristojęs į traktierių arba į kokią kitą vietą, kur pardavinėjama degtinė ir kiti stiprūs gėrimai, mokėtų *gudiškai kalbėti*; teip-gi paliepta, kad visi *parašai* prie valgomų daiktų būtų spausdinami ir rašomi *gudiškoj' kalboj'*; valia tuos parašus ir į lenkišką kalbą išguldėti. Tie valdžios paliepimai turi but išpildyti ne vėliau, kaip už trijų mėnesių po apgarsinimo. (Matyt Varšavoj atsirado daugybė gudų girtuoklių.

— Ministerijos apšvietos paliepta nuo ateinančių metų į augštesnias techniskas mokyklas tik 2% žydų tepriminėti. Paleistame tam tyčia cirkuliare įsakyta, kad joku būdu niekur nebutų nė vieno žydo daugiau priimta.

— Liepos mėnesj' Petrapilyj' pradėjusi savo darbus komisija išdirbimui projekto *panaikinimo servitutu* t. y. bendrų dvaro ir sodžiaus ganyklų; ta pati komisija išdirbs projektą sutvarkinimo rubežių tarp dvarų ir sodžių, kad laukai vienų ne įsikistų į laukus kitų. Tuodu projektu Vakarinės Rosijos rėdyboms paskirtu. Pirmsėdžiu tos komisijos yra Vidans dalykų ministerio pagalbininkas Sti-

šinskis; komisija parinkta iš kelių gubernatorių, gubernijališkų bajorvedžių ir *činovnikų* iš kelių ministerijų.

Katras iš jų pažįsta žmonių gyvenimą ir reikalus? Katras iš jų užtars už žmones? O kiekvienas iš jų turi dvarus ir nepabaigtus su žmonėmis rokundus! „*Gazeta Polska*“ Nr. 213, 214. *Sp-as.*

— 9 geguž. mėn. pasimirė Vilniaus general-gubernatorius Trocki. 21 birželio caras paleido šioji priskyta: Trockiui mirus abelnai *dalykai valdyto* Kauno, Vilniaus ir Gardino rėd. turi but rėdomi pagal 206 punktą rėdybų surėdymo; visos tiesos ir priedermės Vilniaus general-gubernatoriaus (nurodytos ypatingų tiesų ir užvedimų, išleistų Šiaur-Vakariniam Kraštui), pakol nebus caro permaininga, bus pavestos ministeriui Vidaus dalykų. Вирж. Вѣд. Nr. 188.

Kokią mės iš to naudą turėsime, tai su laiku pamatysime, o tuom tarpu galime pasidžiaugti, kad vienu budeliu ant savo sprando mažiau beturėsime! *Sp-as.*

Atsakymas Vilniaus vyskupo į Vilniaus lietuvius.

5 d. Gegužės per rankas p. d-ro Ant. Vileišio tapo paduotas prašymas vyskupui Zveravyčiui nuo vardo Vilniaus lietuvių, kurie da sykį pasidrasino priminti apie savo reikalavimus, pridudami drange pasiūstą meldimą*) buvusiam rėdytojui metropolijos arcivyskupui Nedzialkovskiiui ir apturėtą nuo jo maloningą atsakymą.***) Apsvarstymui šių „popierių“, kurių teip nenorėjo vyskupas priimti, buvo sušaukti įtekingesni kunigai, kurie ant galo nutarė nieko lietuviams neduoti, ir vyskupas ant vardo d-ro A. V. prisiuntė sekantį raštą, kurį paduodu čion žodis į žodį.

Vilniaus Rymo-Katalikų Vyskupas Gegužės 17 d. 1901 m. No. 890 m. Vilnius.

Ponui Doktorui Antanui, Vincento sunui, Vileišiui.

Ant Jusų prašymo, paduoto 5 d. gegužės, apie įvedimą dadėtinės dievmeldystos vienoj iš Vilniaus bažnyčių lietuviškoj kalboj ir paskyrimą ten kunigui lietuviui, duodu Jums, Guodotinas Viešpatie, žinoti, juog aš tikriausiai norėjau ir buvau pasirengęs užganėdinti Jusų reikalavimą, nės dėl manęs brangi yra visa mano avinyčia, be išėmimo tautų, bet Jus patys pasunkinot šį klausimą ir išgriebiate nuo manęs proga nuoseklingoj prasmėj jį išrišti, neatsakanciai jį pakeldami, kas apsiereiškia, išsiuntinėjant spaudintus man prie-

šingos dvasias pranešimus ir su užmėtinėjimu man bepamatingo atsakymo, tarsi aš teip padaręs, neturėdams jokių motyvų, tuom tarpu-gi aš visai neatsizadėjau (nuo išpildymo reikalavimų), bet tik pranešiau prašytojams, juog reikia palaukti, nės šis reikalas negal buti veikiai išrištas; ans privalo dabartiniame atsitikime buti iš visų pusių apsvarstytas, idant paskui ateityje nepakiltų negeistini nesusipratimai ir barnys.

Pasiremdams ant viršpasakyto, pavedu Jums kreiptiesi su minėtu prašymu prie Švenčiausiojo Sosto.

Vilniaus Vyskupas (parašas) *Zveravyčius*.
Sekretorius-kanauninkas (par.) *Sadauckas*.

Draugystė „Žvaigždė“.

4 d. Liepos š. m. sukako metų buvis, kaip įsikūrė „Žvaigždė“, kurios sąnarių užduotis yra rinkimas pasakų, dainų, mįslių, burtų ir tt.

Kiekviens sąnarys, įmoka po 1 rublį į kuopelės yždą, kurio pinigai eina ant pirkimo lietuviškų knygų. Kuopelės knygyne jau yra knygų apie 50 su viršum ir dar po padarytos atskaitos lieka yžde apie 30 rublių.

Labai yra kam skaityti knygų, butų ir pinigų jų nupirkimui, tikt ant nelaimės, nėra kam jas parupinti. Labai prašytumėm „U-ko“ ir „V.“ redakcijos, atkreipti atidą ant to, kad daugelis žmonių skursta be dvasiško peno . . . . .

Kuopelės sąnariai yra visi atsidavę savo idėjai ir metų laike pasidaugino jų skaitlius iki 20 su viršum. Pasakų yra surinkta apie 100 su viršum, o dainų dar daugiau. Kiekviens nors mažu grudeliu rupinas prisidėti ant naudos tėvynei.

Atsakymai.

„Laiškų saviemsiems“ tuom tarpu spandinti negalime: nēr ant to pinigų. Mums rodos tam tikslui tiktų ir asiš „Tautiečiai“. — Vieton chrestomatijos praktiškiau butų išleisti atskiras knygutes parinkus naudingus straipsnius iš tokių laikraščių, kuriuos dabar sunku yra gaut („Aušra“, „Šviesa“ ir kt.), šiaip mūsų sandarininkai pradės rašyt tai, kas jau senei parašyta. —

Adresai „V-po“ ir U-ko“ administracijos.

1. Redaktorius: Herrn J. Lapinas, Goldschmiedestrasse 8, Tilsit.
2. Kasieriaus: Herrn D. Saunus, Rokaiten per Neukirch, Ostpr.
3. Knygininkės: Fräulein M. Saunus, Rokaiten per Neukirch, Ostpr.

Turings. Keli žodžiai apie Sargiečių „išpažintį“. — Pradedamosios mokyklos ir jų mokytojai — Paveikslai. — Korespondencijos: Ukmergės pav. Triškiai. — Iš Kauno gub. — Liepojus. — Anykščiai. — Vilnius. Londonas. Iš Amerikos. — Kėlbos dalykai. — Iš svetimų laikraščių. — Atsakymas Vilniaus vyskupo. — Nuo D-tės „Žvaigždė“.

*) Žiur. „Naujienas“ Nr. 5. **) Žr. „Nauj.“ Nr. 7.